

УДК 821.161.2.09 Франко:32

Ігор Набитович

Університет імені Марії Кюрі-Склодовської
в Любліні

ІВАН ФРАНКО — БІОГРАФ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА ІВАНА / ЯНА ФЕДОРОВИЧА

Життєпис польсько-українського письменника й політичного діяча першої половини XIX століття Івана / Яна Федоровича, мецената, письменника, який писав польською мовою, була однією із перших спроб біографічного жанру в українській галицькій літературі. Життєпис Федоровича Франко намагається представити на широкому тлі політичних подій сучасності. Однак мікроісторія його життя загалом губиться у макропросторі й історичному часі. Перший великий біографічний твір в українській галицькій літературі не був доведений до завершення; він архітектонічно та структурально не досконалий. Однак ця недодовиженість народжена не тільки відсутністю досвіду в її автора, але і внутрішніми політичними, соціальними, етнічними «напругами» постаті самого героя, який мав подвійну національну ідентичність.

Ключові слова: біографія, Галичина, Іван / Ян Федорович, Іван Франко, українська галицька література, національна ідентичність.

Ihor Nabytowycz. Iwan Franko — biograf polsko-ukraińskiego pisarza Iwana / Jana Fedorowicza. *Życiorys polsko-ukraińskiego pisarza i działacza politycznego pierwszej połowy XIX wieku Iwana / Jana Fedorowicza, mecenasa, pisarza piszącego w języku polskim, była jedną z pierwszych prób w ukraińskiej literaturze galicyjskiej, odpowiadającym wymogom stylu biograficznego. Życiorys Fedorowicza, Franko próbował przedstawić na szerokim tle politycznych uwarunkowań współczesności. Jednakże osobista historia życia pisarza, gubi się w ogólnej przestrzeni oraz czasie historycznym. Pierwszy panoramiczny utwór w ukraińskiej galicyjskiej literaturze nie doczekał się szczęśliwego zakończenia; pozostaje pod względem architektury oraz struktury literackiej utworem niedoskonałym. Ta niedoskonałość powodowana jest nie tylko brakiem doświadczenia jego autora, ale także wewnętrznymi «rozterkami» politycznymi, socjalnymi, etnicznymi postaci samego bohatera, który posiadał podwójną narodową tożsamość.*

Słowa kluczowe: *życiorys, Galicja, Iwan / Jan Fedorowicz, Iwan Franko, ukraińska galicyjska literatura, narodowa tożsamość.*

Ihor Nabytovych. Ivan Franko as a biographer of the Polish-Ukrainian writer Ivan / Yan Fedorovych. *Biography of Polish-Ukrainian writer and political figure of the first half of XIX century Ivan / Yan Fedorovych, philanthropist, writer, who wrote in Polish, it was one of the first attempts of biographical genre in Ukrainian literature of Galicia (Halychyna). Franko tries to present the biography of Fedorovych on a broad background of political events of modernity events. Microhistory his life was lost in the general macro space and historical time. The first bulky biographical book in Ukrainian literature of Halychyna was not finished; it is not architectonically and structurally complete. However this incompleteness is based not only on the lack of experience of the author, but on internal political, social, ethnic “stresses” of the hero figure, who had dual national identity.*

Key words: *biography, Galicia (Halychyna), Ivan / Jan Fedorovych, Ivan Franko, ukrainian galician literature, national identity.*

Народження жанру життєпису історичної постаті в українській літературі, як і в науковому просторі, безпосередньо пов'язані із написанням Іваном Франком

біографії Івана / Яна Федоровича, письменника, політичного діяча, мецената, діда й власника с. Вікно біля Тернополя. Цю працю замовив син Івана, Володислав (Владислав), меценат, письменник і український політик.

Історія роду Федоровичів — це історія становлення в XIX столітті українсько-го модерного культурного та політичного націоналізму, поступового самоусвідомлення русинів Галичини, які жили у Австрійській, а потім Австро-Угорської імперії, як невід'ємної частини українського народу. Один із прямих нащадків цього роду Вітольд Федорович-Яцковський, називаючи Івана Федоровича «героєм двох народів», зауважує, що він, «подібно як і інші члени його багаточисельної родини, був репрезентантом кресової цивілізації поляків, яка пережила поділи Речі Посполитої [...]. Його життєпис і творчість є характерним прикладом дороги, яку він пройшов від польського шляхтича, громадянина Речі Посполитої двох народів, до свідомого союзника української національної ідеї та пропагатора мирного співіснування братніх слов'янських народів» [14, с. 60].

Іван Федорович (1811–1870), українець за походженням, був польським патріотом, брав участь у польському підпіллі, боронив Варшаву від російських військ у 1831 році, входив до пропольського кола в австрійському Райхстазі в 1848 році. Писав польською мовою, був автором наукових праць, збірки афоризмів [14]. Дмитро Чижевський у «Нарисах до історії філософії в Україні» називає його цікавим українським соціологом [13, с. 159].

Його син Володислав, великий землевласник і політичний діяч, поет і автор збірки афоризмів та наукових трактатів. Як і батько, писав польською мовою, був одним із найбільших меценатів для української культури й громадського життя, одним із перших голів «Просвіти». Одночасно він не поривав із польськими політичним колами; під час перебування у Райхстазі входив до польського політичного кола.

Донька Володислава — Іванна (Йоанна)-Кароліна (Ліна) Маєр-Федорович (за чоловіком — Малицька) — увійшла в українське письменство та культуру як Дарія Віконська, автор короткої прози, літературознавчих, літературно-критичних та мистецтвознавчих досліджень. Була близькою до кола вісниківців, писала уже, звичайно ж, українською мовою [Детально про це: 4].

В автобіографії, написаній для Омеляна Огоновського, Іван Франко наголошував на важливості для нього праці над життєписом Івана / Яна Федоровича: «...По смерті В. Барвінського працював я якийсь час у “Ділі”. В тім часі запросив мене д[обродій] Володислав Федорович до Вікна і поручив мені написати біографію його батька Івана Федоровича. Праця та займає мене від кількох літ і дала мені можливість познакомитися докладно з історією Галичини, особливо в 30-х і 40-х роках» [6, с. 228].

Іван Франко описує історію написання цієї біографії в листі до Михайла Драгоманова від 24.04.1883: «Прислав Фед[орович] гроші, — приїзди до Вікна! Приїхав я. Дає мені ось таку роботу: по його батькові Івані осталось багацько письм — філософія, а властиво соціологія, хоч і не докінчена, а крім того, велика кореспонденція від р. 1835 до 1870, всього 8–10 тисяч листів. Отож каже він мені з тих листів, а також споминок його матері зладити біографію старого. Я прийнявся, особливо коли розглядав, що листи кидають доволі світла на досить темні часи від 1835 до 1946, на заходи польських демократів у 40-их роках, а особливо на події

1848 року, коли Ів[ан] Фед[орович] був послом з Тернополя до сейму Віденського. От я й рішився на підставі тих листів, оповідань, а також друкованих джерел зладити життя Ів. Федоровича на тлі його часу. Прийдеться розказати про р. 1831, 1846, 1848, 1859–1864, коли Ів[ан] більше або менше брав у житті публічним. Чи удасться мені та робота, Господь знає [...]» [8, с. 351]. У листі (від 27.03.1884) до Кліментини Попович Франко жалівся, що «крім обов'язкової роботи, котрою я мушу заробляти собі на хліб, я не раз і по кілька тижнів або й місяців не тикаю тих праць, котрі би могли мене трохи вище поставити, могли би дещо нового сказати нашій суспільності і до котрих ціла душа моя тягне. У мене тепер під рукою дві такі праці: історична книга про Івана Федоровича і поема «Нове життя». Федорович за гроші, — отже мушу не раз пермагатися і робити його [...], а поема, бідна сирота, ледь розпочата, лежить собі в паперах [...]» [8, с. 407].

Історія написання біографії Івана (Яна) Федоровича була достатньо довгою, але так і не увінчалася успіхом. Іван Франко, передчуваючи такий результат, писав у листі з Вікна у жовтні 1884 року до Івана Белея, що Федорович «навалив мені повен покій листів і документів, котрі, мов невмолимі свідки давніх часів, глип'ють на мене, дожидаючись своєї черги» [8, с. 479], а до Михайла Драгоманова, що він тепер перебуває у Вікні та виписує «кореспонденції Івана Федоровича, хоч і сам не знаю, чи буде з тої кози м'ясо» [8, с. 480]. У процесі написання біографії Федоровича викристалізувалося, що «книга обійме 2 томи по 20–25 листів кожний, отже буде 2–2,5 рази більша, ніж була в первіснім плані» [8, с. 457].

У надиктованій у січні 1909 року біографії для видавництва Herders Konversation Lexicon Іван Франко ще раз наголосить на важливості в його біографії зустрічі з Володиславом Федоровичем: «...Я радо прийняв запрошення багатого дідича Володислава Федоровича приїхати до його маєтку Вікно в Скалатському повіті щоб там написати на підставі багатого родинного архіву докладну біографію Івана Федоровича, батька теперішнього власника. Жваво взявся я до праці і зробив за час свого триразового перебування у Вікні у рр. 1883–1885 силу цікавих витягів з листів та щоденників Федоровича, привіз додому також том копій з різних документів, переписаних для мене власноручно дівчиною Марією Карнецькою, що проживала в домі дідича. В цей період, коли я одержував від пана Федоровича скромну підмогу — 25 гульденів місячно, простудіював я докладно у Львові часи перед 1848 р[оком] у Австрії, і, зокрема, в Галичині та написав по-українськи першу частину біографії Івана Федоровича, яка заповнила б цілком немалий том (загалом 12 великих розділів), але яка досі лишилась в рукопису як приватна власність пана В. Федоровича» [9, с. 359]. (Ця заувага самого Франка про те, що ним був написаний лише перший том знімає усі сумніви деяких дослідників щодо того, що друга частина написана не була). Складні взаємини із замовником книги — Володиславом Федоровичем відображенні й у їх листуванні [2]. Хоча й написана перша книга не пішла до друку, й продовження її не було, між І. Франком та В. Федоровичем залишилися достатньо дружні взаємини, які триватимуть ще багато років, а їх долі постійно між собою перетинатимуться.

Важливим для розуміння становлення як мистецької, так і наукової постаті Івана Франка є окреслення тих внутрішніх причин, які не дозволили йому завершити це біографічне дослідження.

Ярослава Мельник цілком точно зауважила, що «одним із найважливіших постулатів Івана Франка-дослідника літератури було осмислення постаті письменника, як “цілого чоловіка”, “живого чоловіка” у тріаді: людина, мистець, громадянин» [3, с. 86]. Власне на полі пошуку й спроб сформування цієї цілісності Іван Франко мусив помітити, що він не зможе досягнути такої повноти в образі Івана Федоровича. Франко кілька разів підкреслює українськість свого героя, наголошуючи, що він «був з роду і свідомости русином і признається до того від молодости» [7, с. 11]; і «хоч завсігди почував себе русином зроду, однак ж, не знаючи руської історії, мусив дати піврвати-ся польському патріотизмові, уважаючи інтереси Польщі за невідривні від інтересів Руси» [7, с. 25]. Разом із тим він наголошує, що Володислав Федорович забажав, щоб «посмертний пам'ятник його батькові здвигнений був у мові того люду, котрого сином покійник завжди почувався, для котрого в житті своїм багато робив добра, котрого сумну долю відчував так сильно, котрого мовою й сам володів дуже добре...» [7, с. 12].

Тут варто зауважити, чому сам Володислав Федорович не взявся за біографію батька. Окрім його громадської й господарської зайнятості, однією із найважливіших причин напевно було те, що писемна українська мова була для нього трудною, важкою до подолання. Він був випускником німецькомовної першої класичної гімназії в Тернополі; вірші та афоризми писав польською, а виступи в парламенті — німецькою, хоча українська (поруч із старогрецькою та латинською, польською, німецькою та французькою мовами) частково й була наявна в період його навчання у цій гімназії (Див., наприклад, план занять гімназії на 1862 рік, коли Федоровичу до її закінчення залишалось два роки [16, с. 20–23]). Варто нагадати, що листи до І. Франка В. Федорович писав польською мовою.

При написанні цієї праці для І. Франка з'явилася ціла низка технічних труднощів, які, власне, й дозволили її завершити. У листі від 30.11.1883 Франко розповідає Уляні Кравченко: «Я пишу тепер велику книгу про життя і часи Івана Федоровича. Тепер працюю над тим ділом щоночі звичайно до 12-ї [...]. [У вікні є] около 5 000 листів і інших документів, котрі треба перечитати, що важніше — переписати, крім того перечитати кілька десятків томів книжок, по чім можна буде засісти до писання. Тяжка робота, але що діяти?» [8, с. 380–381].

Величезний масив епістолярного матеріалу та інших історичних джерел вимагав детального ознайомлення не тільки із мікроісторією взаємин і взаємодії І. Федоровича із різними суспільно-політичними акторами і групами того періоду, й із історією роду Федоровичів, етнічних і етнополітичних уподобань та конфліктів, а й макроісторією Європи та Галичини, на тлі якої прагнув розгорнути життєпис свого героя І. Франко. Одночасно ж він бачив у цьому архіві невичерпне джерело для можливих і інших публікацій із історії, й боявся втратити нагоду їх скопіювати, щоб використати у інших дослідженнях. Однак Франкова праця у Вікні над архівом Федоровичів намарно не пропала: матеріали, зібрані там, лягли в основу багатьох інших досліджень, наукових рефлексій. У кінці грудня 1884 року І. Франко нахвалявся І. Белеєві: «Може, буде тобі цікаво дізнатися, що тут між паперами господарськими старого Федор[овича] я найшов багато цікавих документів з кінця XVIII і початку нового віку до історії економічних відносин Галичини, а попереду, всього докладний інвентар ключа грималівського (30 сіл і 4 містечка) з р. 1800, котрий сам собою становить том *in folio* около 500 сторін

і котрий я переписав, звісно, не назви, але суми і нотатки, даліше кілька пізніших інвентарів і в кінці акти, скарги, угоди, резолюції з кількох процесів підданських супроти домінії, котрі при помочі моїх трьох секретарів (між ними одна панночка) зістали вже майже всі переписані, в кінці цілу пачку циркулярів з р. 1846 і 1848, кидаючих на ті часи також досить нового світла» [8, с. 514–515].

Франко уже в той період був сформованим ученим-аналітиком, якого цікавили й суспільно-політичні, й економічні процеси — як важливі фактори суспільних уявлень, того, що у ХХ столітті французька історична школа «Анналів» назве історією повсякденності та історією ментальностей. Можна б із впевненістю твердити, що Іван Франко був одним із предтеч школи «Анналів».

Ознайомлення з листами та щоденниками дозволили йому, сказати б, ізсередины побачити, життєвий простір одного із них галицьких політиків. І тут власне з'явилися труднощі історико-ідеологічні.

Насправді ж, як це видно із написаного Франком, Іван / Ян Федорович, мав подвійну ідентичність. Так, він був українцем, шляхтичем із прадавнім родоводом, але, одночасно безпосереднім учасником як відкритої боротьби за визволення Польщі у Листопадовому повстанні 1830–1831 років, так і польського підпілля, яке завершилося ще одним невдалим повстанням 1846 року і великою різаниною у Західній Галичині землевласників і шляхти польськими селянами-мазурами.

Факти біографії Івана Федоровича, викладені Іваном Франком свідчать, що у своїх політичних поглядах (зокрема у період його перебування в Райхстазі) він орієнтувався на польську програму політично-державного розвитку для Галичини. У період після так званих «березневих законів», коли Угорщину з Австрійською імперією лучить лише персональна унія, а бан Хорватії Йосип Єллачич у вересні 1848 починає наступ на Угорщину, лідер угорської революції Лайош Кошут просить прийняти угорську делегацію Віденським парламентом. Кошут намагався протиставити союзіві Габсбургів і хорватів союз угорців і німців. А. Дж. П. Тейлор зауважує, що, «як і всі радикали того часу, Кошут не розумів сутності Австрії і гадав, ніби Установчі Збори у Відні являли собою німецький парламент із націоналістичним світоглядом» [5, с. 72]. Йшлося про відкрите обговорення «австрійського питання», викликане загрозою знищення єдності імперії. «Радикальні німці, які хотіли, щоб спадкові землі стали невід'ємною частиною національної Німеччини, прийняли програму персональної унії, яку запропонував Кошут, схвалили її й польські верхи, що прагнули подібної незалежності в Галичині» [5, с. 72]. Отже, тому «чехи не могли підтримати Кошута, оскільки це передбачало визнання ними малярської національної держави й зраду своїх слов'янських братів — словаків, сербів і хорватів [...]. Більшість проти угорців підсилили словаки, які також прагнули уникнути панування німецького націоналізму (радше шовінізму. — *I. Н.*), й русини, що опиралися польському пануванню в Галичині. Австророславізм й великоавстрійськість об'єдналися проти панівних націй» [5, с. 73].

Іван Франко писав пізніше у нарисі про Лукаяна Кобилицю, що коли у 1848 році «в половині вересня прибула до Відня депутація малярів з просьбою, щоб віденський сейм прийняв на себе ролю посередника між уграми й цісарем», 19 вересня «почалися в сеймі наради над питанням, чи сейм може допустити до зали засідань і вислухувати депутацію, чи ні, бо один параграф регулямину не допуслав у залі в часі

засідань нічєїї присутности, крім послів. Правительственна партія й чехи під проводом Рігера та Паляцького сильно виступили против допущення мадярів до зали й против сеймового посередництва. Натомість галицькопольські (*sic!* — *I. H.*) посла Сераковський і Федорович поставили внески на користь угрів. При голосуванні до правительственної партії пристали й галицькі селяни; внески Сераковського й Федоровича упали. Але цікаво, що Кобилиця був майже одинокий посол-селянин, який голосував прихильно до мадярів. Додати до того, що мадярська депутація, не допущена до сейму, була в готелі у Федоровича, дякуючи йому за його прихильність, і тут могла бачити також Кобилицю. Се, мабуть, було головною причиною того, що шляхетська опінія на Буковині почала бачити в Кобилиці прихильника мадярів і пізніше силкувалася на його діяльність у горах кинути клеймо державної зради через ділання в порозумінні з Кошутом і його емісаріями» [10, с. 265–266].

Ще одним яскравим прикладом пропольських орієнтацій Івана Федоровича була його позиція у справі поділу Галичини на Східну — українську, де більшістю були українці (столицею якої мав бути Львів) та Західну — польську, в якій перевагу мала польська людність (зі столицею у Кракові): він відкидав будь-які спроби такого розділу на дві окремі провінції. Посли ж української орієнтації від Галичини ставили були в Райхстазі таку вимогу, додаючи 15 000 підписів підтримки такого поділу.

І. Франко зберіг для нас і пісню, написану І. Федоровичем українською мовою. У ній він виявляє себе як русин-українець, який відчуває тяглість національної традиції на Поділлі, наголошуючи ще й на демократичності інституцій козацьчини, де існувала виборна демократія:

*Чи така вже наша доля,
Чи така судьба вже нам,
Щоби гарний край Подолля
Все служив чужим панам?*

*Вік від віку сі поля
Руська сіяла рука,
А широкій степ Подолля
Витоптав кінь козака...*

.....
*Козак з віку служив Богу,
Русин свою церкву мав...*

.....
*Козак з віку власну мову
І свій власний загін мав;
Старші клали установу,
Старших козак вибирав...*

[с. 12–13].

Однак ця пісня бачиться й із іншої перспективи суспільно-політичного життя Галичини першої половини XIX століття — своерідної українсько-польської фоль-

клорної «війни», коли пісні ставали одним із найважливіших засобів поширення й формування певних політичних ідей в безмежному просторі. Можна здогадуватися, що вона була найшвидше, написана як своєрідний пропагандивно-агітаційний текст, який поширювався серед українського селянства перед революційними подіями 1848 року. Зрозуміло, що в пісні згадуються й німці, й юдеї-орендарі, але про поляків не йдеться. Пізніше Франко писатиме, що «виходячи з того погляду, що “Ruś i Polska to wszystko jedno”, погляду, найдосадніше вираженого в статті Каспра Ценглевича “Rzecz Czerwonoruska”, як також у многих других статтях, помічених в “Dzienniku narodowym”, а на послідку в брошурі п. Домбчанського “Die ruthenische Frage”, поляки тодішні уважали всяке змагання русинів до народної самостійности немовби зрадою на “одній спільній вітчизні”. Не залишаючи обкидати болотом тих нібито зрадників, святоюрців, чорно-жовтих і т. і., вони рівночасно, по приміру Ценглевича-революціонера, звертались і до народу руського з руськими брошурами і піснями, складеними чистим народним язиком, не раз навіть чистішим від язика руських проводирів, але настроєними в польськїм дусі» [12, с. 454].

Якщо Іван Федорович, належачи до того пропольського прошарку, який, намагаючись залучити на свій бік українське селянство Східної Галичини, складав пісні українською мовою про повернення щасливого життя під Польщею, то антагоністичне йому проукраїнське середовище (в якому потужними були москвофільські тенденції) складало антипольські пісні — зокрема й польською мовою. Одну з них — «Kto Lach, ma strach» («Хто лях — має страх») — наводить Іван Франко [11, с. 406]. Її автором, як переконував Микола Устиянович, був Спиридон Литвинович, студент української семінарії, майбутній львівський митрополит. У пісні дещо в цинічному тоні глорифікується генерал-фельдмаршал Іван Паскевич (який походив із знатного українського шляхетського роду з Гетьманщини), душитель польського повстання:

*Kto Lach, ma strach:
 Car zdrajców żwawo przypiera,
 Wolność zmyśloną wydziera
 Obrońcom praw — łby pustych paw,
 Wyniszcza dumy szczęt.
 Paszkiewicz niech żyje
 Na zgubę — na czyją?
 Lachów, Lachów, Lachów!
 Hop, hop! Hop, hop! Hop!*

Із триади «цілісного» чоловіка у Франковому дослідженні випала й важлива ланка: представлення Федоровича як мислителя й письменника. Один із афоризмів І. Федоровича радить: «Не наважуйся писати того, чого б ти не смів подумати щодо Бога. Не шукай пишності, лиш правди. І світ відповість тобі, чи маєш рацію» [14, с. 32]. І. Франко шукав правди про життя його героя, яку можна б окреслити афоризмом самого ж його І. Федоровича: «Як генії з'вляються рідко, так і людина живе ґеніяльно лиш хвилями» [14, с. 211].

Очевидно, що написання афоризмів як Іваном Федоровичем, так і пізніше його сином Володиславом, було, зокрема, даниною літературній польській традиції, яку підмітив ще Володимир Антонович. Він писав, що у порівнянні з українцями та московитами, «поляки найбільш хітні до милування афоризмами. В більшості польських літератів можна помітити ряд покладів, зовсім мало зв'язаних і з'єднаних між собою, зате таких, що не терплять суперечок» [1, с. 100]. Можна б твердити, однак, що і в батька, і в сина Федоровичів звернення до афоризмів було й особливою формою мистецького освоєння світу, намагання в художній формі представити свої життєві спостереження й вияви світобачення. Додам, що ця традиція особливим чином трансформується й зреалізується в мистецькій спадщині й доньки й внучки Федоровичів Дарії Віконської — й у її художній прозі, й у збірці «За державну бронзу», яка була задумана як перша частина у серії «За силу й перемогу» й складалася із низки есеїв, кожен із яких можна було б розглядати як окремий твір.

Життєпис Федоровича Франко намагається представити на широкому тлі політичних подій сучасності його героя. Однак мікроісторія його життя загалом губиться у макропросторі й історичному часі. Можна погодитись із Романом Горраком, що сама біографія Івана Федоровича «потонула у величезному матеріалі перших двох розділів і виглядала непереконливою, а радше надуманою і зумисне притягнутою до головних подій, оскільки факти, які б свідчили про якусь особливу участь Івана Федоровича в подіях того часу, не є переконливими. Замовникові дуже хотілось представити свого батька відомим діячем тієї доби, і він вимагав того ж від Франка. Іван Франко робив, що міг, однак не здобув бажаних результатів. Сам Владислав Федорович, людина розумна, відчув безнадійність ситуації і, очевидно, це теж було причиною, що сам він не поспішав публікувати дослідження Франка під назвою «Іван Федорович і його часи» [2, с. 278]. Очевидним є й те, що йшлося не тільки про неможливість поставити Федоровича у центр суспільно-політичних подій зокрема періоду «весни народів», а й про його неукраїноцентричну позицію у цих подіях. Іван Франко намагався шукати виправдань для Івана Федоровича, який «хоч завжди почував себе русином зроду, однак ж, не знаючи руської історії, мусив дати півратися польському патріотизмові, уважаючи інтереси Польщі за невідривні від інтересів Руси» [7, с. 25]. До цього протиріччя Федоровичевої постаті Франко ще повертатиметься у інших працях.

Перший великий біографічний твір в українській галицькій літературі не був доведений до завершення; він архітектонічно та структурально недосконалий. Однак ця недодовершеність народжена не тільки відсутністю досвіду в її автора, вимогами замовника якнайшвидше її закінчити, великим масивом історичного матеріалу, який треба було опрацювати й мистецьки освоїти за украй стислі терміни, але і внутрішніми політичними, соціальними, етнічними «напругами» у постаті самого героя, який мав подвійну національну ідентичність. Вони руйнували первісну ідею, яку хотів бачити замовник біографії: представлення героя Франкової студії як українського патріота на тлі макроісторії XIX віку.

Поруч із тим цей науково-творчий досвід дозволив пізніше Іванові Франкові створити цілий шерек життєписів видатних мужів української історії.

Разом із усім прагнення заможного українського шляхтича створити такий замовний життєпис свого батька і передати його нащадкам свідчить, що в останній чверті XIX століття між інтелігенцією Галичини визрівало розуміння того, що слово писане є не менш важливим пам'ятником людині та її добі, ніж родові портрети у дорогих рамах та фільварки, латифундії й родові гнізда та пишні надгробні пам'ятники.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович В. Три національні типи народні / Володимир Антонович // Антонович В. Моя сповідь. Вибрані історичні та публіцистичні твори. — Київ: Либідь. — С. 90–101.
2. Горак Р. Біографія на замовлення / Роман Горак // Українське літературознавство. — Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2016. — С. 260–305.
3. Мельник Я. І остання часть дороги... Іван Франко: 1908–1916 / Ярослава Мельник. — Коло: Дрогобич, 2006. — 440 с.
4. Набитович І. Віконська Дарія — лицар українського *Il Rinascimento* / Ігор Набитович // Віконська Дарія. За силу й перемогу / Дарія Віконська. — Частина 1: За державну бронзу. — Львів: Піраміда, 2016. — С. 7–31.
5. Тейлор А. Дж. П. Габзбурзька монархія 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / А. Дж. П. Тейлор / Перекл. із англ. А. Портнов, С. Савченко. — Львів: ВНЛТ-Класика, 2002. — 268 с.
6. Франко І. [Автобіографія Івана Франка, написана для Омеляна Огоновського] / Іван Франко // Франко І. Додаткові томи до Зібрання творів у п'ятдесяти томах. — Том 53. — Київ: Наукова думка, 2008. — С. 226–229.
7. Франко І. Іван Федорович і його часи // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. — Київ: Наукова думка, 1985. — Том 46. — Ч. 1. — С. 7–298.
8. Франко І. Листи (1874–1885) / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. — Київ: Наукова думка, 1986. — Том 48. — 768 с.
9. Франко І. Лук'ян Кобилиця / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. — Київ: Наукова думка, 1986. — Том 47. — С. 248–288.
10. Франко І. Матеріяли і уваги до історії австро-руського відродження 1772–1848 / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-и томах. — Київ: Наукова думка, 1986. — Том 29. — С. 403–410.
11. Франко І. Причинок до історії 1848 року / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. — Київ: Наукова думка, 1985. — Том 46. — Ч. 1. — С. 454–455.
12. Чижевський Д. Нариси до історії філософії в Україні / Дмитро Чижевський // Чижевський Д. Філософські твори; У 4 томах / Ред. В. Лісовий. — Том 1. — Київ: Смолоскип, 2005. — С. 1–162.
13. Fedorowicz-Jackowski W. Jan Fedorowicz — powstaniec, praktyk, wizjoner / Witold Fedorowicz-Jackowski // Powstanie listopadowe 1830–1831. Dzieje–historiografia–pamięć. — Warszawa: Muzeum Niepodległości w Warszawie, 2015. — S. 53–64.
14. Fedorowicz J. Aforyzmy. Wydanie pośmiertne / Jan Fedorowicz. — W Krakowie: W drukarni Leona Paszkowskiego, 1913. — 211 s.
15. Jahres-Bericht des K. K. Ober-Gymnasiums in Tarnopol fur das Schuljahr 1862. — Lemberg 1862. — 32 s.